

I. TANÁRI ARCÉLEK

1. 15 - KNOLL JÁNOS

Közelgő 80. születésnapjára ezzel az írással szeretnénk gratulálni a kiváló pedagógusnak, sok tanítványa és pályatársai által tisztelt matematikusnak, aki egye-sületünk létrehozásánál is úttörő szerepet vállalt. „Nincs egyéb érdem, mint az önéret, s a mások művelődése s boldogsága előmozdítása, s emelése tudatából eredő beljuttalom.” /Bolyai János/

Rövid életrajzi adatai:

1926. szeptember 21-én született Marcaltőn és itteni elemi iskolai tanévei után a középiskolai tanulmányait Pápán 1948-ban fejezte be. (Ebből 4 évig a katolikus polgári iskolában, 5 évig pedig az Állami Tanítóképző Intézetben tanult.) Közben a háborús események is beleszóltak életébe, mert 1944-ben katonai szolgálatra hívták be, amelynek során először repülőteret épített, majd Németországba került és 1945-ben hadifogság következett, ahonnan 1946 áprilisában érkezett haza.

A tanítóképzői képesítés 1948. évi megszerzése után általános iskolában kezdett tanítani, de járási számadó-igazgatói állása is volt. 1950-től az ELTE-TTK hallgatója lett, ahol a matematika szakon 1955-ben kapta meg diplomáját, de közben már 1952-től tanított a Lovassy László Gimnáziumban. Itt 1970-ig tanárként, azután igazgatóhelyettesként 1978-ig, végül pedig 1978-1986. között igazgatóként funkcionált. Nyugdíjazás után először Veszprémben, most pedig Marcaltőn él.

Külső tisztségei és kitüntetései:

1958-1967. években a Bolyai János Matematikai Társulat megyei titkára, 1963-tól már országos elnökségi tag, 1973-tól pedig országos alelnöke a társulatnak. Mindezek mellett a Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetségének is megyei elnökségi tagja; ugyanígy a TIT Megyei Matematikai Szakosztályában szintén vezető volt – 1986-os nyugdíjazásáig. Kitüntetéseiből kiemeljük a következőket: 1967. Oktatásügy Kiváló Dolgozója; 1970. Beke Manó-díj; 1973. Kiváló Tanár; 1983. TIT Aranykoszorús-jelvény; 1986. Munka-érdemrend ezüst fokozata és 1999. Ranolder-díj.

Munkásságáról először egyesületünk alakulásának évében, a piaristák veszprémi letelepedésének 275. évfordulóján rendezett ünnepségek keretében megjelent jubileumi évkönyvben írt cikket 1986-ban, „Mérlegen” címmel. Ebből idézünk:

„Az ünnepre való készülődés során végiggondoltuk a 275 iskolai év történetét. Sok ma is hasznosítható pedagógiai elvvel és gyakorlattal találkozhatunk. Megemlékezésünkkel a múlt vállalását, a folytonosságot kívánom hangsúlyozni. Múltunk nélkül, öröklött tapasztalatok nélkül jelenünk szegényebb lenne. Az

alkalmat megragadva ezúton is kifejezem tiszteletemet és köszönetemet elődeink áldozatkész munkájáért...

Jelenüket mérlegelvén arra vállalkozom, hogy felvázoljam iskolánk pedagógiai-elvi rendszerét... A tudományok és ezen belül a természettudományok gyors fejlődése és technikai alkalmazásuk megbontották a korábban elfogadott műveltségi szint határait. Az általános műveltség határain belül kértek maguknak helyet a fizika, kémia, biológia és ezekhez kapcsolódó technika olyannyira, hogy a kutatások eredményei valóban szolgálják az embert... de ugyanígy a társadalomtudományok szerepe is növekedett...

Az emberrel szemben támasztott követelmények miatt a társadalom oldaláról is jogos igény hárul az iskolák felé... Főhatóságunk korábban is érzekelte az oktatás korszerűsítésének szükségességét, még végül ... elérkeztünk a legutóbbi reformokhoz, amely az új Nevelési és Oktatási Tervek bevezetésével indult útjára..."

(Magáról az akkori oktatási reformról bővebben nem írunk, de annak eredményeit illetően az idézett cikkből még kiemeljük, hogy a Lovassy Gimnázium már 1986-ban büszkén számolhatott be arról, hogy a 80-as években érettségizett tanulók átlag 60 %-a került be felsőfokú tanintézménybe, szemben az országos 30 % körüli átlaggal; vagy a tanulmányi versenyek döntőibe közel annyi lovassys diák jutott, mint ahányan a megye többi iskolájából együttvéve!)

A 275 éves iskola-évforduló ünnepeinek felvállalása, megrendezése Knoll János elévülhetetlen érdeme marad, ami akkor nem egyszerű kötelességtudatot, hanem kockázatot és következményeket is jelentett. A jubileumi Iskolagyűlésen általa mondott beszédből is idézve, a következőket sarkítjuk ki:

„Az évforduló lehetőséget kínál arra, hogy hétköznapijaink órarend által megszabott ritmusát megszakítva, átgondoljuk helyünket, szerepünket a társadalomban... Minden iskola, így a miénk is része a társadalomnak, társadalmi igényt elégít ki, segíti annak közösségi, gazdasági, kulturális fejlődését... Minden iskolának mindenkor feladata az adott korszaknak megfelelő technikai, tárgyi, tudományos és morális értékek közvetítése, átörökítése és továbbfejlesztése. A mi 275 éves iskolánk nagy történelmi korokat élt át... és az írásos emlékek tapasztalatai szerint minden korban értette társadalmi szerepét: elvégezte nemzeti küldetését... Közvetítette az örök emberi értékeket is, úgymint a szülői... gyermeki szeretet... a város, a haza, a nép szeretete, minden ember tisztelete...

A tegnap, a ma és holnap az idő folytonosságában összefüggő fogalmak; a tegnap küzdelmei készítik elő a máit és a ma küzdelmei a holnapot... E felismeréshez a távolabbi múlt gondolkodói is eljutottak, amit bizonyítanak iskolánk volt tanulója, Batsányi János költői sorai:

„Emlékezzél a múlt időre,
Ismerjed a jelenvalót,
s értvén az újat és az ót,
Vigyázz, figyelmezz a jövőre!”

Így jutottunk el gondolatban a történelem folytonosságának e három összetartozó fogalmához... ezért rendezzük meg iskolánk alapításának 275. éves jubileuma ünnepségsorozatát...”

Knoll János önvallomásában, a szorosan vett szakterületéhez tartozó elvekről, tényekről és eredményekről a következőket írja:

”Fiatal tanárként – sok matematikus kollégámmal együtt – azt a régi felfogást elvettem, miszerint a matematikát csak azok a tanulók tudhatják, akik arra születtek. Ebből már következik az a törekvésem ill. kötelességem, hogy az iskolai órán el kell érnem az adott órai tananyag megértését és óra végére megállapítani, mennyire sikerült ez. A következő órán pedig azt kell ellenőrizni: tudják-e a diákok az előzőleg tanultakat és azok alkalmazását.

A nevelés terén a személyes példamutatás fontosságát hangsúlyozom és a tanuló emberként kezelését. Az értékelések sorozatával pedig úgy formálni a tanuló önértékelő képességét, hogy ezáltal helyesen célozza meg leendő helyét a társadalmi munkamegosztásban. Ez egyébként egyéni boldogulásának is forrása lehet.

Mindezekből következik, én úgy éreztem, hogy minden sikeremet a tanítványaimnak köszönhetem, mert azok tanulmányi versenyeken való szerepléseiben, vagy az egyetemi elsőéves vizsgáikon való megfelelésükben meghatározók voltak a középiskolában szerzett ismeretek. S ott a feltűnően jól szereplőktől a vizsgáztatók vagy versenyértékelők szinte minden esetben megkérdezték, hogy ki tanította őket, illetve melyik iskolából jöttek. Ezen „információs csatornák”-on keresztül értesültek a szakma nagy emberei: egyetemi tanárok, akadémikusok, hogy hol vannak jól munkálkodó matematika szakos tanárok és tettek javaslatot a Bolyai János Matematikai Társulathoz stb. való felvételemre.

Hozzám kötődik a speciális matematika tagozat indítása is, aminek sikerei szintén tanítványaim kellő hozzáállásának köszönhetőek. Vallom, hogy minden gyerek tehetséges valamiben és a tanárnak az a feladata, hogy felismerje a tehetséget a diákban és segítse annak kibontakozását.

Egyébként tanítványaim közül az érettségi évében, vagy az azt követő években mintegy 80 % került be felsőfokú tanintézetekbe. Ezekből matematikát vagy természettudományos előtanulmányt magasabb szinten igénylő szakokra nyert felvételt a jelentkezők 75 %-a.

Konkrétabb példaként illetve sikerként hozom fel, hogy pl. az 1956-ban érettségizett osztályomból már a 10 éves találkozón 3 tanítványom tanított egyetemen. Két kiugróan tehetséges diákom volt: Galambos János és Friedler Ferenc professzorok, akik viszonylag fiatalon már elismert tudósok lettek.

Az említett tanítványok is hálásan emlékeznek Knoll Jánosra: így Galambos János akadémikus, a philadelphiai egyetem tanára, az MTA külső tagja írta, hogy az 1980-as évektől rendszeresen visszatérve Magyarországra, mindig örömmel látogatta meg pályaindító tanárát, akivel baráti kapcsolatot tart fenn azóta is.

Friedler Ferenc prof. – az ugyenezen kiadványunkban lehozott, róla készült interjúban – nyilatkozta, hogy mindig szívesen emlékszik vissza a gimnáziumi éveire és szeretett matematika tanárára: Knoll Jánosra.

Az egyszerűbb tanítványok közül Ferdinand N. Varga (1955-ben végzett diáktárs) a Canadian Marine volt pilótája így írt korábban róla: „Knoll János csiszolta elmémet és véste az agyamba azokat az ismereteket, amelyek által a tél-napi 23 órás kanadai sötétségben a koordináta-rendszert értve és alkalmazva megtalálom helikopteremmel a kijelölt célokat.”

A pályatársak részéről Békefi Zsuzsa lovassys matematika tanár így kezdte írását: „Gondolatok Knoll Jánosról, a kollégáról, akitől igen sokat tanultam...” (Továbbiakban kiemelések Békefi tanárnő leiratából, elhagyva a már előzőkben leközölt életrajzi és a 275. éves iskolajubileummal kapcsolatos részeket!)

„1966-ban került bevezetésre országosan egy átfogó matematikaoktatási reform, amelyet 50 középiskolában próbáltak ki előzetesen, az arra jelentkező illetve alkalmasnak vélt matematika tanárok, tankönyvszerzők és oktatáspolitikusok irányításával. Knoll János a kipróbálásra jelentkező tanárok között volt és országosan is elismert, fontos munkát végzett ezen tanterv kipróbálásában, a dokumentumok finomításában.

Neve akkor vált ismertté, mert a Bolyai János M.T. is a matematikai oktatás mellé állt. Knoll János vitán, előadáson, továbbképzésen vett részt a társulat országos szervezésében, de aktív fejlesztője volt az ilyen megyei rendezvényeknek is. Az ő tevékenységének köszönhetően aktivizálódott ebben az időben a megyei matematika tanárok közössége.

A Lovassy Gimnáziumban végzett reformkísérletek és Knoll János ez irányú szervezőtehetségének sikerét jelezte az is, hogy itt indulhatott el az 1967/68-as tanévben a speciális matematika tagozatos osztály. (Ilyen tagozatos iskola az országban csak 7 helyen működött.) – Az akkori szabályozók előírták a Veszprémi Egyetem matematikai tanszékével a szoros együttműködést és az érdekelt 7 gimnázium matematika tanárainak országos szakmai munkaközösségekben való aktív részvételét is. Egyébként a Lovassy Gimnáziumban a változó közoktatási viszonyok között még 37 év múltán is működik speciális matematika tagozat.

Az, hogy a természettudományos oktatás terén az iskola országosan kimagasló eredményeket mutat fel évtizedek óta: Knoll János matematika-tanári és iskolaszervező tevékenységét minősíti. Knoll János nemcsak igényes, szakmáját tudós precizitással és alázattal végző tanár volt, hanem elkötelezett pedagógus is, akinek legfontosabb jellemzője a humánus és a tisztelet. Tanítványaitól és munkatársaitól egyaránt pontos munkát követelt meg. Magasra állította a mércét: a gyermekközpontúságot nemcsak hirdette, hanem meg is követelte tanáraitól.

Vallotta, hogy a tanári tevékenységnek tudatosan arra kell irányulnia, hogy a tanuló mindig többet tudjon, személyiségvonásai pozitív irányba fejlődjenek... a tanári intézkedések vezérlőelve mindig a diák hosszú távú érdeke legyen.

Míg munkatársaival olykor türelmetlen volt, tanítványaihoz határtalan türelemmel közeledett. Hozzájuk csak akkor volt türelmetlen, ha azok nem fordítottak elég időt, energiát tudásuk elmélyítésére, gyarapítására.

Knoll János igen fontosnak tartotta a közösségek építő és fejlesztő szerepét. Az osztályközösségek, szakmai munkaközösségek, a gimnáziumi közösség, a város pedagógusainak közössége és távolabbi összefüggésekben a város, a megye, a haza számára nem elvont szerepekkel bírtak, hanem konkrét tartalmakkal telítődtek...”

Békefi tanárnő helyzetismertő, szép elmélkedését egy tőle kapott, de ideillő régmúltból származó mondással zárjuk: „Mi a mesterséged? Hogy jó ember légy! Miképpen sikerülhetne ez, ha nem volna világos fogalmad a mindenség természetéről és az ember sajátos alkatáról.” (Marcus Aurelius)

Kedves Knoll János Barátunk!

Téged ez utóbbi univerzális karakterek és egyetemes elvek is vezéreltek életpályádon, eddig megtett életutadon. Köszönjük, hogy így ismerhettünk meg mi, a jogelőd piaristák tudásán nevelkedett öregdiákok. A legutóbbi egyesületi közgyűlésünkön lelkesen résztvevő többi diáktársak, volt tanítványaid és vezetőségünk nevében is fogadd legjobb kívánságainkat; adjon Isten Részedre még számos egészségben töltött „multos annos”!! (V.M.)
